

pomagati. Tudi potrebno ni vlado zdaj za večje pravice prositi, samo teh, katere že imamo, se moramo poslužiti. Drugo pa na primer visoke šole nam bo vlada sama rada dala, ker si drugače pomagati ne bo mogla. Toraj dvignimo se in pomnimo: „Da je Slava naša mati, — To poznati mora vsak; — Da poštene smo možaki, — Korenjaki vsaki čas.

Iz Celja. (Katoliškemu podpornemu društvu) so darovali premilostl. gospod knez in škof za obleko vbožnim učenkam v dekliški šoli šolskih sester ob letošnji božičnici: 20 gld. Kot ustanovnika sta pristopila našemu društvu 1) č. g. Anton Lednik, kaplan v Rušah s 50 fl. in 2) Blagorodni g. Jožef Kodela, stavbarski podvzetnik in posestnik pri Mariboru s 40 fl. Letnino so odrahtali (s 2 gld. 3) neimenovan gospod iz celjske okolice, 4) G. Jožef Pilib, posestnik v Ternovljah in 5) Ignacij Primožič, vrtnar v Medlogi. Bog povrni vsem blagim dobrotnikom! — V zadnjo številko „Slov. Gosp.“ se je vrinila tiskarska pomota. V imeniku novih udov našega društva se bere pod številko 17): blagorodna gospa Marija Janič, posestnica v Zavrču; blaga gospa ustanovnica pa je posestnica v Žavcu.

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Zopet smo zgubili vrlega moža. Velečastiti g. Simon Dobeiniger, dekan za spodnji Rožni dol, župnik v Slovenski Kapli (pri Dravi) je umrl. H pogrebu ga je sprevaljalo 16 duhovnikov in mnogo ljudij, kojim je lepo pogrebnično govoril č. g. Matija Ambrož, župnik v Svecih. Ranjki bil je izgleden duhovnik, čislal spovednik, izvrsten govornik in katehet. Naj počiva v miru. — Velik del Koroške krije bela odeja, debel sneg. — V Beljaku so zopet osnovali družbo katoliških rokodelcev; dne 5. dec. t. l. imeli so v to svrhu posebno zborovanje. Tamošnja hranilnica je zavoljo računov zaprta do 13. januarja 1881. — Kmetijska šola v Celovci šteje letos 30 učencev; podučnje se le nemški. — C. k. okrajni glavar Weindorfer v Beljaku je staršem in jerobom ostro prepovedal otroke seboj jemati k veselici, kder je ples. Tako je prav. — Veliko hrupa dela v Celovci to, da je bil ravnatelj meščanske šole g. Kvančnik naglo prestavljen kot učitelj v Trst. Pravijo, da se je kot okrajni šolski nadzornik bil zameril deželnemu šolskemu nadzorniku dr. Jož. Gobancu, pri katerem so ga baje ovadili, da je pospeševal slovenščino v Rožnej dolini. No, in zavoljo takega greha mora dobro službo zapustiti?

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naši poslanci na Dunaji niso kaj posebno veseli in zadovoljni. Gledé na dr. Vošnjakove resolucije se ni zgodilo čisto nič pač pa imajo slovenski narodnjaki mnogo trpeti. Zato bodo poslanci krepko zahtevali narodne pravice, a zavoljo preganjanja in nadlegovanja urad-

nikov, sodnikov, notarjev, pripadajočih pod okrožje c. k. dež. sodnije graške ministra za pravosodje očitno vprašali ali interpelirali. Nova postava za žganje-točarje bila je sprejeta; grof Warmbrandov predlog, naj se nemščina proglasi kot državni jezik in pritožbe dr. Herbstove: zakaj bi na Češkem uradniki morali znati česki, bil je posebnemu odboru izročen, kder bo vse pokopano. Poslanci imajo nujnejših reči, n. pr. postavo zoper oderube, ki pride kmalu v obravnavanje. Te smo pač silno potrebni. G. dr. Vošnjak je v finančnem odboru izvoljen v zapisnikarja. Znani „hammer-amboss“ poslanec pristopil je k „fortschrittlerjem“, a hrastovski grajščak Pauer sedi med starimi liberalci. Poslanec Kronawetter tirja, naj se volilna pravica prizna vsem, ki 5 fl. direktnega davka plačujejo; sedaj volijo samo davkoplačilci do 10 fl. Poslanec Russ pa se je kregal, zakaj vlada časih kak liberalno-judovski list pograbi. O ti ljubi Bog, liberalci še polovico tega ne čutijo, kar so konservativni in narodni listi pretrpeli pod liberalnim ministerstvom. Liberalni listi uživajo veliko svobodo ter jo celó zoper ministre in vse nevšečne dostojanstvenike brezobzirno rabijo. Ministra finančnega napadajo prav srdito, ker neče po šegi liberalnih ministrov in Judom na ljubo več zlato rente izdajati, ampak 14 milijonov papirne rente ali državnih dolžnih pisem, katerih obresti se v papirji a ne v zlatu izplačujejo. — Komaj so Korošci dobili novega c. k. namestnika, uže si jezike in peresa brusijo liberalni listi, češ da bi utegnil novi namestnik se tudi vbogih Slovencev spomniti. — Na gorenjem Kranjskem hoče neka „kainische Industriegesellschaft“ vse gozde pograbit na veliko nesrečo prebivalcem, ki nimajo živine kam past goniti pa tudi potrebne lesa in drv dobiti ne morejo. — Magjari žrtvujejo veliko denarja za svoje honvede ali brambovce, ali še ni zadosti, sedaj hočejo še lastno artilerijo imeti. — Zagreb hitijo popravljati, mesto Lemberg mu je podarilo 500 fl. Gradov je potres veliko porušil, med njimi tudi Trakoštan. V Zemun je došlo mnogo delalcev mislečih, da se bo kmalu začela staviti avstrijsko-srbska železnica. Toda železnice še ne bodo stavili in delavci trpijo silno pomanjkanje in lakoto. Bosni posodijo se iz državne blagajnice 3 milijoni goldinarjev za nadaljevanje železnice iz Zenice do Serajeva.

Vnanje države. Ker so Črnogorci dobili Ulecinj, razšlo je se brodovje evropsko na vse vetre. Čudne reči godijo se v Atenah; Bismark in Francozi svarijo pred vojsko zoper Turke, na tistem pa Grkom prav dajejo, in ti se res pripravljajo močno na boj; 80000 mož so sklicali pod puško, 120 milijonov v najem vzeli za nakup novih vojnih priprav, med temi 30.000 pušek in 9000 revolverjev, kanonov, torpedov itd. Spomladi, če ne prej, bukne gotovo greško-turška vojska. — Ruski car vrnil je se iz Livadije v Petrovgrad; njegovi ministri si prizadevajo bremena polajšati davke-

plačilcem na kmetih ter vpeljati borzni davek. Tudi davek na sol bočejo odpraviti. Res pametno. V Bismarkovej Nemčiji čedalje hujše zoper Jude vrešijo, ker so uže res preveč drzni postali. — Francoskim izgnanim menihom se huda godi; če kateri zbolí, ne spremejo ga v javne bolnišnice, freimaurerji so to prepovedali, jednako tudi so zabranili stavljenje nove cerkve Sreu Jezusovemu v Parizi; katoliške družbe rokodelcev pa zatirujejo. — V Irskem se ljudstvo oroža s puškami in revolverji; angleški grajščaki in njihovi najemniki so vedno v smrtni nevarnosti. Veliko jih je uže ubitih. — Severna Amerika izvolila je Garfielda za predsednika republike. Drugo leto poplačajo Amerikanci ves državni dolg. — Peruvijanci so bili zopet tepeni. Chilenci so jim vzeli mesto Payta in požgali. — Mehikanci dobili so novega predsednika svoje republike, generala Gonzaleza!

Za poduk in kratek čas.

Anton Magdič

doktor vsega zdravilstva, bivši zdravnik v Ormoži.

IX. Velikanski čin Hrvaškega bana, da je tako hitro prišel pred Dunaj, je neizrečeno osupnil Magjarske in Bečke vstajnike; Magjari pri Velenču nazaj potisnjeni niso znali kam je ban preminol. Popolnoma so prvi hip zgubili njegovo tir. Bečanje pa, ko so menili, Jelačić se globoko na Ogerskem vojskuje, ga na enkrat vidijo pred svojim mestom stati. Celó ministerstvo in državni zbor, kterega je večina resničnih domoljubov, posebno Slavjanov, zapustila, vedeli so se kakor bi prišli ob pamet. Ministerstvo pošlje do bana poslanstvo in ugovarja proti temu, da bi se glavno mesto napravilo za bojišče magjarsko-hrvaške vojske. Državnega zbora poslanci pa ga vprašajo: s kakim namenom je prekoračil avstrijsko mejo? Odgovor je bil slavnega bana vreden. „Iz dveh uzrokov stojim tukaj, namreč kot državni služabnik in kot vojak. Kot služabnik države moram brezvladje (anarhijo) zatreti in vpeljati postavni red; kot vojaka pa je tam moje mesto, kjer slišim topov glas. Jaz se poganjam za celoto države, za enakopravnost narodnosti in sem cesarju zvest. Ne poznam ne magjarskega ne hrvaškega vojaštva, temoč avstrijsko.“

Ker jo sedaj Jelačić imel dalje časa na Dunaji opraviti, so Magjari drugoč začeli proti hrvaško-slovenskeji meji tiščati, zasedli prekmurski okraj, Medjimurje in tukaj je magjarskih vstajnikov general Prezel zbral do 5000 mož vojaštva. Trdil je sicer: Štajerska se nima ničesar bojati, pa to je bilo težko verjeti; zato je general Nugent med Ptujem in Ormožem zbral, kako se je trdilo, nad 10000 cesarskih vojakov in vse vesnice med tema mestoma bile so prenapolnjene z vojaki, kmeti so imeli do 20 mož na kvartirji. Tako je minol čas

do 8. novembra 1848. Prezel nove prednje straže krožile so tik slovenske meje male pol ure niže Središča. Nugent pa je imel svoje razpostavljene od Ptuja do ene ure niže Ormoža, menda do Obrežja. Due 8. novembra se vzdigne Prezel jako rano, prekorači mejo s svojim kardelom. Že ob 4. uri pri trdi temi in deževnem vremenu se tiho pomika naprej skozi Središče, Grabe, Obriž; pride pod Holm, samo pol ure niže Ormoža pa v glavnem Nugentovem stanu pri Veliki nedelji niso slutili nobene nevarnosti. Kako je bilo mogoče tako prestriči naše prednje straže, še dendenesnji ni dognano. Nekateri so trdili, da se je našel ova-duh, kateri je enemu kardelu Prezelovih za Središčem skozi Hraščico — šuma se vleče nepretrgano od Medjimurja do blizo holma, — kazal pot in to kardelo je našim prednjim stražam prestriglo pot; in Prezel je stal že pred Ormožem, ko je do Velike nedelje dospel glas, da je sovražnik tako blizu (dobro pol ure od glavnega stana). V Ormoži ni bilo toliko vojaštva, da bi zamoglo mesto dalje časa braniti. Nekoliko vojakov se je utaborilo v šoli. Videl sem nekoliko dni poznej to pospelje zunaj in znotraj od krogelj napikano kakor da bi bila debela toča močno klestila. Ali premagani prišli so z mestom vred Magjarom v roke. Na severno večernej strani tik Ormoža vije se po prijazni tukaj jako ozkei dolini potok Lešnica. Na bribu (unkraj Hajndla), čez katerega državna cesta k Veliki nedelji in dalje v Ptuj drži, se naglo zbira Nugentovo vojaštvo. Ena baterija se vredi na vsaki strani ceste proti mestu. Pa tudi Magjari v Ormoži so imeli svoje kanone in jih navrli proti Hajndluu. Od vsake strani sedaj gromi topov strel, da se na več ur daleč po Halozah in Slovenskih goricah grozno razlega. Stanovniki celega okraja vsi prestrašeni večjidel bežijo; deca in žene jočejo, živino nekateri ženejo pred seboj, da bi se tako rešilo saj nekaj grabljivim rokam divje druhali. Na srečo ta prva tako naglo in nepričakovano došla strahota ni dolgo trpela; za nekoliko ur so Magjari odnesli pete in se zopet vrnili, od koder so prišli. Svojo pot na Slovenski zemlji, komaj tri ure daleč, zaznamovali so s svojo krutostjo in pokazali, da še stara magjarska divjost v njih srcih tli. Odnegli so namreč kar se je dalo, pojeli in spili ljudem, se ve brez plače, kolikor je nesti mogel trebuh. Kar je ostalo, to so grde babure in različna ciganska druhal, ki je temu vojaštvu bilavedno za petami, pobrala in poropala. Pa še ni zadosti: rano o pol sedmi uri, ko so pod Holm prilomastili, je eden teh divjakov skozi okno v hišo vstrelil 18 let staro nagorsko hčer Marijo Mastenovo, čeravno so obojna hišna vrata bila odprta, da je mrtva obležala; drugi je v Pušencih želarsko hčer Rozalijo Gradišnikovo tudi Pevec imenovano smrtno ranil, ko je k sosedovim htela strahu zbežati; zadel jo je v hrbet med pleča in vsa umetnost dr. Magdičeva, kteri jo je vsaki den obiskal, ni bila v stani nje ozdraviti.